

PROCESUIRANJE KORUPTIVNIH KRIVIČNIH DJELA PRED NADLEŽNIM SUDOVIMA NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA

UDK: 343.352(497.6Tuzlanski kanton)
Izvorni naučni rad

Dr. sc. Vedad Gurda, vanredni profesor
Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli

Mr. sc. Alma Mujčinović
sudija Općinskog suda u Tuzli i
doktorant na Pravnom fakultetu Univerziteta u Tuzli

Sažetak

Temeljni cilj predmetnog rada bio je istražiti i opisati osnovne karakteristike procesuiranja koruptivnih krivičnih djela pred nadležnim sudovima na području Tuzlanskog kantona. Motivi za sprovođenje predmetnog istraživanja vezani su za činjenicu da u općoj javnosti postoji percepcija o širokoj rasprostranjenosti korupcije u našoj zemlji, pa i na području ovog kantona, koji je po broju stanovnika najmnogoljudniji kanton u Federaciji Bosne i Hercegovine, no pitanje procesuiranja odnosnih krivičnih djela na području ovog kantona je naučno potpuno neistraženo. Autori su analizirali 89 predmeta (sa 138 optuženih lica) koja su u razdoblju od 2011. do 2017. godine procesuirana pred nadležnim općinskim sudovima na području ovog kantona, te Kantonalnim sudom u Tuzli. Istraživanjem je utvrđeno da je 65% optuženih lica proglašeno krivim za krivična djela koja su im stavljana na teret, pri tome najveći broj za krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ili ovlasti. Približno polovina osuđujućih sudskih odluka je donesena nakon provedenog glavnog pretresa, a preostale primjenom neke od procesnih formi sumarnog postupanja. Dominantno je riječ o fizičkim licima muškog pola, koja ranije nisu osuđivana, u značajnom obimu sa minimalno visokom stručnom spremom (60%), većinom zaposlenim, pri čemu je najveći broj lica izjavio da je sredneg imovnog stanja. U svega 15 predmeta sudovi su donijeli odluku o oduzimanju protivpravno stečene imovinske koristi učiniteljima, pri čemu je najmanja oduzeta korist od nekog lica bila u iznosu od 100 KM, a najveća u iznosu od 1.525.711,21

KM. Samo u 12 predmeta sudovi su oštećenima u krivičnom postupku dosudili imovinskopravni zahtjev, dok su u ostalim predmetima radi odlučivanja o istom oštećene uputili na pokretanje parničnog postupka. Prema 68% osuđenih lica je izrečena uvjetna osuda, 31% kazna zatvora, te 1% novčana kazna. Pri tome, u strukturi lica koja su sankcionirana kaznom zatvora čak 50% je onih kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju do šest mjeseci, 22% u trajanju od šest mjeseci do jedne godine, 25% u trajanju od jedne do četiri godine, te 3% u trajanju preko četiri godine. Sve to upućuje na zaključak kako sudovi na području Tuzlanskog kantona baštine relativno blagu politiku sankcioniranja učinitelja koruptivnih krivičnih djela, koju autori rada ozbiljno kritikuju, te izražavaju duboke sumnje da se ovakvom politikom sankcioniranja mogu postići značajniji rezultati na planu suprotstavljanja korupcijskom kriminalitetu i ostvarivanja protektivne funkcije krivičnog prava.

Ključne riječi: koruptivna krivična djela, politika sankcioniranja, svrha sankcioniranja

1. UVOD

Korupcija kao jedan od oblika društveno neprihvatljivog ponašanja predstavlja pojavu o kojoj se jako puno govori, ne samo u općem javnom diskursu i medijima, već predstavlja predmet interesovanja istraživača iz različitih oblasti nauke, poput: sociologije, prava, ekonomije, politologije itd. Razlog tome leži u činjenici što se koruptivnim aktivnostima urušavaju sami temelji demokratskog društva i princip vladavine prava, kao jedan od stožernih principa takvog društva. Pa premda je riječ o pojavi koja ima dugu historijsku genezu,¹ borbi protiv iste se posebna pažnja počela poklanjati tek u savremenom dobu, te se korupcija nerijetko percipira kao „kuga savremenog doba“. S druge strane, korištenjem ovakvog apokaliptičkog narativa želi se ukazati na svu pogibelnost korupcije, ali i senzibilizirati javnost na nužnost beskompromisne borbe protiv ove asocijalne pojave.

Koruptivna ponašanja predstavljaju svaki oblik zloupotrebe ovlasti radi lične ili skupne koristi.² Kao takva, potencijalno su prisutna u gotovo svim institucijama i granama djelatnosti,³ u svim oblicima društveno-političkih uređenja, te u svim državama, kako onim na marginama razvoja društvenih odnosa, tako i u tranzicijskim pa čak i u najrazvijenijim.⁴ Štaviše, ponekada se stječe dojam kako živimo u društvima sveprisutne korupcije, u svojevrsnom dobu *koruptokracije*,⁵ u kojemu se *umni čovjek (homo sapiens)* nošen nezajažljivim partikularnim interesima pretvorio u *homo corrupticusa*. Ovakva percepcija pri-

1 O historijskopравnim osnovama suprotstavljanja problemu korupcije vidi više u: Kregar, J., „*Pojava korupcije*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 4, br. 1/1997, str. 26-27; Jaramaz Rakušić, I., „*Sudska korupcija u republikanskom Rimu: problem i rješenja*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 21, br. 1/2014, str. 41-76; Deretić, N., „*Različiti oblici korupcije u pravnoj istoriji*“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 46, br. 1/2012, 400-407.

2 Derenčinović D. (2001.), *Mit(o) korupciji*, Publisher Nocchi, Zagreb 2001., 2.

3 Božić, V., Kesić, T., „*Kaznenopravni odgovor na korupciju uz prijedloge de lege ferenda*“ u: Đorđević, Đ., *Evropske integracije: pravda, sloboda i bezbednost*, Kriminalističko-policijska akademija – Fondacija „Hans Zajdel“, Tara-Beograd, 2016., str. 456.

4 Bačić F., „*Korupcija i antikorupcijsko kazneno pravo*“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 7, broj 2/2000, str. 841.

5 *Ibid*

sutnosti korupcije posebno je izražena u nerazvijenim, te pojedinim državama u tranziciji, usljed čega neki autori otvaraju perspektive razumijevanja potonjih društava kao potencijalne metafore za korupciju.⁶ Slično viđenje postojanja korupcije u našoj državi, a kako pokazuju izvještaji *Transparency Internationala*, primjetno je i među građanima Bosne i Hercegovine.⁷

Dodatno, mnoštvo studija koje su poduzimane tokom protekle decenije pokazuju kako korupcija predstavlja jedan od gorućih problema bosanskohercegovačkog društva, povodom kojeg nadležne vlasti preduzimaju niz aktivnosti u cilju što efikasnijeg reagiranja na ovaj oblik nedozvoljenog i izuzetno štetnog ponašanja.

S tim u vezi, na različitim razinama vlasti kreirana je široka lepeza propisa (tzv. antikorupcijsko zakonodavstvo), koji predstavljaju odgovarajući pravni instrumentarij za borbu protiv korupcije, među kojima treba istaći: *Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije*,⁸ *Zakon o zaštiti osoba koje prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine*,⁹ *Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine*,¹⁰ kao i entitetske: *Zakon o suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala u Federaciji Bosne i Hercegovine*¹¹ i *Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala*¹² u Republici Srpskoj. Ipak, najznačajnije instrumente u borbi protiv korupcije

6 Grozdanić, V., Martinović, I., „Corruption as a Metaphor for Societies in Transition? „ u: Šelih, A., Završnik, A., (ed.), *Crime and Transition in Central and Eastern Europe*, Springer, 2012., str. 179-204.

7 Vidi: <https://ti-bih.org/ti-bih-prezentuje-indeks-percepcije-korupcije-cpi-za-2017-godinu/> (pristup: 18. 07. 2018.)

8 „Službeni glasnik BiH“ broj 103/09.

9 „Službeni glasnik BiH“ broj 100/13. Sličan zakon je usvojen i od strane Narodne skupštine Republike Srpske pod naslovom *Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju* („Službeni glasnik RS“, broj 62/17)

10 „Službeni glasnik BiH“ broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08, 18/12, 87/13, 41/16. Slični zakoni egzistiraju i na nivou entiteta: *Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine* („Službene novine Federacije BiH“, broj 70/08) i *Zakon o sprječavanju sukobu interesa u organima vlasti Republike Srpske* („Službeni glasnik RS“, broj 73/08) te Brčko distrikta: *Zakon o sukobu interesa u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine* („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 43/08 i 47/08).

11 „Službene novine Federacije BiH“, broj 59/14.

12 „Službeni glasnik RS“, broj 39/16.

čine krivični zakoni¹³ i zakoni o krivičnom postupku,¹⁴ koji tvore polaznu legislativnu platforma za procesuiranje tzv. koruptivnih krivičnih djela.

Pa iako bi se, načelno, pod skupinu koruptivnih krivičnih djela mogla podvesti i neka druga krivična djela, predmetnom sintagmom se prevashodno označavaju djela koja su situirana u grupu „*Krivičnih djela korupcije i krivičnih djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti*“ iz glave XIX Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BiH), odnosno grupu „*Krivičnih djela podmićivanja i krivičnih djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti*“ iz glave XXXI Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ FBiH) i glave XXXI Krivičnog zakona Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BDBiH), kao i grupu „*Krivičnih djela protiv službene dužnosti*“ iz glave XXV Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljem tekstu: KZ RS).¹⁵ Riječ je o krivičnim djelima koja, primjera radi, Krivični zakon

13 Krivični zakon Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 46/16 i 75/17), Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11 i 76/14.), Krivični zakon Republike Srpske (“Službeni glasnik RS” broj 64/17); Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj 10/03, 45/04, 06/05, 21/10 i 9/13).

14 Zakona o krivičnom postupku („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13), Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 09/09, 12/10, 8/13 i 59/14), Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske (“Službeni glasnik RS” broj 53/12 i 91/17); Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08, 17/09 i 9/13).

15 O stajalištima pojedinih autora koje bi se inkriminacije izvan navedene grupe krivičnih djela mogle uvrstiti u koruptivna krivična djela upoređi: Teofilović, N., Jelačić, M. (2006.), Sprečavanje, otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela korupcije i pranja novca, Policijska akademija, Beograd, 70; Kralj, T., Dragičević Prtenjača, M., „Korupcijska kaznena djela protiv službene dužnosti – s analizom prijedloga njihovih izmjena“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, br. 2/2010, 730-731; Jelačić, M. (1996.), Korupcija, društveno-pravni aspekti i metodi suprotstavljanja, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Beograd, 1996, 43; Jovaše-

Federacije Bosne i Hercegovine, označava kao: *Primanje dara i drugih oblika koristi* (čl. 380. KZ FBiH), *Davanje dara i drugih oblika koristi* (čl. 381. KZ FBiH), *Protivzakonito posredovanje* (čl. 382. KZ FBiH), *Zloupotreba položaja ili ovlasti* (čl. 383. KZ FBiH), *Pronevjera u službi* (čl. 384. KZ FBiH), *Prijevarena u službi* (čl. 385. KZ FBiH) itd.

Naravno, postojanje referentnog legislativnog okvira predstavlja tek polaznu osnovu za uspješno suprotstavljanje koruptivnim aktivnostima pojedinaca, te isti može poslužiti kao jako učinkovito sredstvo za preveniranje i saniranje negativnih posljedica korupcije ili ostati, tek, normativni spomenik jednoj kvalitetnoj ideji zakonodavca, a sve u zavisnosti od toga kako se taj legislativni okvir primjenjuje u praksi. S tim u vezi, glavni cilj ovog rada jeste istražiti kako se procesuiraju koruptivna krivična djela u praksi nadležnih sudova na području Tuzlanskog kantona. Motivi za sprovođenje predmetnog istraživanja vezani su za činjenicu da u općoj javnosti postoji percepcija o širokoj rasprostranjenosti korupcije u našoj zemlji, pa i na području ovog kantona, koji je po broju stanovnika najmnogoljudniji kanton u Federaciji Bosne i Hercegovine, no pitanje procesuiranja odnosnih krivičnih djela na području ovog kantona je naučno potpuno neistraženo. Dodatno, percepcija javnosti o (ne)postojanju nekog asocijalnog ponašanja, u konkretnom slučaju korupcije, te njegov stvarni obim i manifestne forme, mogu biti bitno različiti, a u zavisnosti od načina mjerenja i posmatranja istog. Jedna od poteškoća pri istraživanju i mjerenju korupcije jeste to što postoji izuzetno šarolik kolorit viđenja i definiranja pojma korupcije, i to kako u naučnoj, tako posebno u općoj javnosti.¹⁶ Čini se kako opća javnost pojam korupcije razumijeva mnogo šire od zakonskih obilježja navedenih koruptivnih krivičnih djela. No, s obzirom da je značenje korupcije u zakonu prilično precizno definirano, istraživanje obima i manifestnih formi iste kroz analizu procesuiranja koruptivnih krivičnih djela nameće se itekako razložnim. Štaviše, pojedini autori tvrde kako se korupcija krivičnopravno može definirati i izmjeriti jedino kroz analizu počinjenja pojedinih koruptivnih krivičnih djela.¹⁷ Na kraju, imajući u vidu da je

vić, D. (2009.), *Krivična dela korupcije*, Službeni glasnik, Beograd, 91.

16 O izazovima i metodama u istraživanju i mjerenju korupcije vidi detaljnije u: Datzler, D., „Metodologijski izazovi u istraživanju i mjerenju korupcije“, *Kriminalističke teme* (Sarajevo), br. 1-2/2013, 31-59.

17 Kralj, T., Dragičević Prtenjača, M., „Korupcijska kaznena djela protiv služ-

u zadnjih nekoliko godina ovo pitanje zaokupljalo pažnju i drugih domaćih istraživača, te da je provedeno nekoliko ozbiljnih istraživanja o istom, ali sa drugim temporalnim i prostornim okvirom istraživanja, autorima je predstavljalo dodatni poticaj komparirati rezultate vlastitog i tih istraživanja.

2. REZULTATI POJEDINIH ISTRAŽIVANJA O PROCESUIRANJU KORUPTIVNIH KRIVIČNIH DJELA U BOSNI I HERCEGOVINI

Pitanje procesuiranje koruptivnih krivičnih djela bilo je predmetom istraživanja više studija koje su tokom posljednje decenije poduzimane od strane domaćih, ali i istraživača iz pojedinih država iz okruženja. Kada je riječ o procesuiranju odnosnih krivičnih djela pred pravosuđem u Bosni i Hercegovini rezultati najopsežnijeg istraživanja publikovani su u studiji pod naslovom *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, koja je realizirana u periodu od 2015.-2017. godine u okviru USAID-ovog Projekta pravosuđa u Bosni i Hercegovini. Istraživački uzorak je činilo 614 presuda koje su od 2013.-2015. godine donesene u 416 predmeta od strane nadležnih sudova u našoj zemlji, od čega njih 460 u prvom, 148 u drugom i 6 u trećem stepenu postupanja.¹⁸ Od sveukupnog broja 47% sudskih odluka doneseno je od strane sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine, 41,5% od strane sudova u Republici Srpskoj, 8% od strane Suda Bosne i Hercegovine, dok su 3,5% odluka činile odluke sudova u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.¹⁹

Zanimljivo je da među procesuiranim osobama (n=512) čak njih 86% čine nižepozicionirani, a 14% srednjepozicionirani učinitelji, dok niti u jednom predmetu nije procesuiran visokopozicionirani učini-

bene dužnosti – s analizom prijedloga njihovih izmjena“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, br. 2/2010, 729-730.

18 Također, treba istaći da je od sveukupnog broja sudskih odluka koje su činile istraživački uzorak tek njih 50 predstavljalo pravosnažne sudske odluke: Vidi: *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017., 24, 33.

19 Ibid, 34.

telj, odnosno izabrani ili imenovani zvaničnik u organima zakonodavne, izvršne ili sudske vlasti na entitetskom ili državnom nivou, koji obavlja najviše funkcije ili ima najveća ovlaštenja i odgovornost.²⁰ Najveći broj osoba procesuiran je za krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ili ovlasti (35%), potom krivična djela pronevjere u službi (29%), nesavjesnog rada u službi (7%), davanja dara (mita) i drugih oblika koristi (4%), primanja dara (mita) i drugih oblika koristi (4%), zloupotrebe ovlaštenja u privredi (privrednom poslovanju) (4%), dok su ostala krivična djela participirala u još manjem obimu.²¹

60% prvostepenih sudskih odluka je doneseno nakon održanog glavnog pretresa, a 40% u nekoj vrsti skraćenog krivičnog postupka. Pri tome, među potonjim odlukama njih 41% je doneseno na temelju izjave o priznanju krivnje, 37% nakon zaključenog sporazuma o priznanju krivnje sa tužiteljem, 21% na temelju kaznenog naloga, a 1% na neki drugi način.²² U prvostepenim sudskim postupcima 73% procesuiranih osoba je osuđeno, 25% oslobođeno, a za 2% osoba optužba je odbijena, dok je u drugom stepenu osuđeno 54%, oslobođeno 45%, a u odnosu na 1% optuženih je donesena presuda kojom se optužba odbija.²³ Generalno, procenat oslobađajućih presuda je izuzetno veliki, što, između ostalog, ukazuje na izuzetnu kompleksnost dokazivanja predmetnih krivičnih djela.

Kada je riječ o politici sankcioniranja osuđenih učinitelja koruptivnih krivičnih djela u prvom i drugom stepenu, među izrečenim sankcijama dominira uvjetna osuda, koja je izrečena u 59% predmeta. Kazna zatvora participira sa 33%, novčana kazna sa 7%, dok je u 2% presuda izrečena sudska opomena ili zbirno kazna zatvora i novčana kazna, odnosno uvjetna osuda i novčana kazna.²⁴ Pri tome, među izrečenim kaznama zatvora preovladava ona u trajanju do 6 mjeseci (43% u prvom stepenu, 39% u drugom stepenu), potom do 1 godine (31% u prvom stepenu, 26% u drugom stepenu), te do 2 godine (23% u prvom stepenu, 9% u drugom stepenu), dok je kazna zatvora u trajanju do 4 godine izrečena u 3% presuda u prvom stepenu i 26% presuda

20 Ibid, 38.

21 Ibid, 40.

22 Ibid, 45-46.

23 Ibid, 47-49.

24 Ibid, 54.

u drugom stepenu, a iznad 10 godina u manje od 1% presuda. S druge strane, sudovi su prilikom izricanja uvjetne osude u 62% presuda u prvom stepenu i 51% u drugom stepenu utvrdili kaznu zatvora u trajanju do 6 mjeseci, u 33% presuda u prvom stepenu i 49% u drugom stepenu kaznu zatvora u trajanju od 6 mjeseci do 1 godine, te u 5% presuda u prvom stepenu kaznu zatvora u trajanju od 1 do 2 godine, dok u drugom stepenu prilikom izricanja uvjetne osude kazna zatvora u ovom trajanju nije utvrđena niti u jednom slučaju. Na kraju, u svim predmetima u kojima je izrečena novčana kazna u 31% slučajeva ona je izrečena u iznosu do 1000 KM, u 49% slučajeva u iznosu od 1001-5000 KM, u 13% slučajeva u iznosu od 5001-10000 km, a preko 10000 KM u svega 7% slučajeva.²⁵

Slijedeće istraživanje koje vrijedi spomenuti predstavlja publikacija pod naslovom *Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima*, koja je publikovana 2018. godine od strane Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovine. U istoj su prezentirani rezultati praćenja procesuiranja 67 predmeta korupcije koji su pravomoćno okončani pred pojedinim sudovima u Bosni i Hercegovini u periodu 2010-2017.²⁶ Od ukupnog broja analiziranih predmeta 14 je klasifikovano kao predmeti visoke korupcije, 22 kao predmeti korupcije na srednjem nivou i 31 kao predmeti sitne ili administrativne korupcije.²⁷ U odnosu na vrstu koruptivnih krivičnih djela za

25 Ibid, 55-57.

26 Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima, Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2018., 25.

27 Za potrebe ovog istraživanja autori su kao predmete „visoke” korupcije kategorizirali predmete kada je imovinska korist ili šteta koja je nastala kao posljedica kažnjivog ponašanja ekvivalentna 200.000 BAM (oko 100.000 EUR) ili više; ili je šteta nanosena oštećenima ili društvu uopšte, a koju nije moguće novčano izraziti, takve težine da se povjerenje javnosti u institucije ozbiljno narušava (na primjer, predmeti korupcije povezani sa seksualnom eksploatacijom). Predmeti su kategorisani kao predmeti korupcije „srednjeg” nivoa kada se imovinska korist ili šteta može novčano izraziti sumom između 10.000 BAM i 200.000 BAM ili kada se šteta ne može novčano izraziti, a šteta nanosena oštećenima ili društvu je veoma ozbiljna ili se odnosi na osjetljiva područja uprave (naprimjer, korupcija povezana sa zdravstvenim ili obrazovnim sistemom). Predmetima „sitne” korupcije označeni su predmeti kada se imovinska korist ili šteta mogu novčano izraziti u iznosu manjem od 10.000 BAM ili kada je šteta nanosena ošteće-

koja su se teretili optuženi, najzastupljenija optužba bila je zloupotreba položaja (67), nakon koje slijede nesavjestan rad u službi (28), primanje mita (15) i davanje mita (4).²⁸ Zanimljivo je da je čak 55 (82%) predmeta okončano donošenjem osuđujuće presude, od kojeg broja je njih 33 ili 60% doneseno nakon primjene instituta sporazuma o priznanju krivnje. Dodatno, zabilježena je nešto strožija politika sankcioniranja u odnosu na prethodno navedeno istraživanje, s obzirom da je u 32 predmeta (47%) izrečena kazna zatvora, u 24 (36%) uvjetna osuda te u 14 novčana kazna. Oduzimanje nezakonito stečene imovine naređeno je u 19 predmeta (28%), dok je u 5 predmeta (7%) osuđenim licima izrečena mjera sigurnosti zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili funkcije.²⁹

Na kraju, kratko ćemo se osvrnuti i na rezultate istraživanja Maljevića i Vujovića iz 2017. godine, u okviru kojeg su prezentirani rezultati analize 91 predmeta iz oblasti korupcije u koje su bile involvirane 103 osobe, a koji su okončani pred pojedinim sudovima u našoj državi u razdoblju od 2013. do 2015. godine.³⁰ Od navedenog broja 80 (77,67%) osoba je osuđeno za neko od koruptivnih krivičnih djela, 20 (19,42%) je oslobođeno, u slučaju jedne osobe (0,97%) optužba je odbijena, a prema dvije (1,94%) postupak je obustavljen. Pri tome, najviše osoba, čak njih 60 (80%) je osuđeno za krivično djelo pronevjere, 12 (15%) za zloupotrebu službenog položaja ili ovlasti te po dvije (2,5%) za krivična djela primanja mita i nezakonitog posredovanja/trgovinu utjecajem.³¹ Kada je riječ o politici sankcioniranja čak 84% osuđenih je sankcionirano uvjetnom osudom, 9% kaznom zatvora, dok je prema 7% izrečena novčana kazna.³²

Osim navedenih, u našoj državi te državama iz okruženja tokom

nima ili društvu, a koja se ne može novčano izraziti, manje teška. Ibid, 12.

28 Ibid, 39.

29 Ibid.

30 Istraživanjem su obuhvaćeni predmeti koji su procesuirani pred Osnovnim i Okružnim sudom u Banjoj Luci, Osnovnim sudom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine te pred Općinskim i Kantonalnim sudom u Sarajevu. Vidi: Maljević, A., Vujović, S., Analysis of the Criminal Justice System's Response to Corruption (Bosnia and Herzegovina), Criminal Policy Research Centre, Sarajevo, 2017., 9.

31 Ibid, str. 11.

32 Ibid, str. 25.

posljednjih godina publikovano je još nekoliko značajnih istraživanja³³ koja su za predmet istraživanja imala procesuiranje koruptivnih krivičnih djela, no čije rezultate zbog ograničenosti prostora na ovom mjestu nećemo prezentirati, ali ćemo se na nalaze istih sporadično referirati u centralnom dijelu rada.

3. METODOLOGIJA I REZULTATI PREDMETNOG ISTRAŽIVANJA

U uvodnom dijelu rada istaknuti su osnovni motivi koji su nagнали autore da svoju istraživačku pozornost usmjere ka procesuiranju koruptivnih krivičnih djela na području Tuzlanskog kantona. Istraživanje je provedeno korištenjem konvencionalne metodologije koja je imanentna ovakvoj vrsti istraživanja. U tekstu koji slijedi u okviru prvog podnaslova dat će se osnovne informacije o prostornom i temporalnom okviru istraživanja, ciljevima i metodama sprovođenja istog, te će biti istaknute temeljne istraživačke pretpostavke (hipoteze). U okviru drugog podnaslova biće prezentirani rezultati predmetnog istraživanja te ponuđena kratka analiza istih.

33 Riječ je o slijedećim istraživanjima: Datzer, D., Vujović, S., „Kaznena politika za korupcijska kaznena djela na području kantona Sarajevo“, *Kriminologija i socijalna integracija*, Zagreb, vol. 21, br. 2/2013; Mujanović, E. (2013.), *Procesuiranje korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini (2011-2012)*, Transparency International Bosne i Hercegovine; Bureš, R. et al. (2014.), *Najbolje prakse u otkrivanju i sankcionisanju korupcije*, Transparency International Bosne i Hercegovine; Božović, M. et al. (2017.), *Procesuiranje predmeta korupcije i terorizma pred Sudom Bosne i Hercegovine*, Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Ćirić, J. et al. (2015.), *Analiza rizika u istraživanju i procesuiranju korupcije*, Savet Evrope, Beograd; Bedi, D., „Koruptivna kaznena djela u javnom i privatno sektoru u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na područje Primorsko – goranske županije – studije slučaja“, *Policija i sigurnost* (Zagreb), vol. 24, br. 1/2015; Božić, V., Kesić, T., „Kaznenopravni odgovor na korupciju uz prijedloge de lege ferenda“ u: Đorđević, Đ., *Evropske integracije: pravda, sloboda i bezbednost*, Kriminalističko-policijska akademija – Fondacija „Hans Zajdel“, Tara-Beograd, 2016.; Božić, V., Nikač, Ž., „Borba protiv korupcije na području regije s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju“, *Međunarodni naučni skup „Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama (Acquis Communautaire) EU – stanje u BiH i iskustva drugih“*, Istraživački centar, Banja Luka, 2017.

3.1. Metodološki okvir

Generalni cilj ovog rada bio je istražiti osnovne karakteristike procesuiranja koruptivnih krivičnih djela pred nadležnim sudovima na području Tuzlanskog kantona, i to prevashodno na deskriptivnoj razini. S tim u vezi, analizirane su različite vrste podataka sadržanih u presudama nadležnih sudova, koji se, u osnovi, mogu grupirati u tri cjeline, i to: podaci procesne naravi (npr. o broju lica obuhvaćenih optužnicom, vrstama sudskih odluka, radnjama dokazivanja itd.), podaci kriminološke naravi (npr. o strukturi i frekvencijama procesuiranih djela, njihovoj teritorijalnoj disperziji, spolnoj i starosnoj strukturi učinitelja itd.), te podaci o sudskoj politici sankcioniranja učinitelja posmatranih krivičnih djela. Pri tome, jedinicu analize činila je sudska presuda kao odluka suda kojom se razmatra krivičnopravni zahtjev sadržan u formalnom aktu optuženja.

Prostorni okvir istraživanja, kao što i sam naslov rada sugerira, predstavljalo je područje Tuzlanskog kantona, te su s tim u vezi analizirane odluke svih nadležnih općinskih sudova sa ovog prostora (Općinskog suda u Tuzli, Općinskog suda u Lukavcu, Općinskog suda u Gračanici, Općinskog suda u Gradačcu, Općinskog suda u Živinicama, Općinskog suda u Kalesiji i Općinskog suda u Banovićima), kao i Kantonalnog suda u Tuzli. Temporalni okvir istraživanja obuhvatao je sedmogodišnji vremenski period (od 2011. do 2017.), što se u metodologiji društvenih istraživanja smatra dostatnim temporalnim okvirom da se posmatrane društvene pojave sagledaju i istraže u prihvatljivoj mjeri.³⁴ Kao osnovna istraživačka metoda korištena je metoda analize sadržaja dokumenata, koja se smatra jednom od najznačajnijih metoda istraživanja u društvenim naukama, te koja se, imajući u vidu prevalentno deskriptivne intencije ovog rada, može smatrati adekvatnom metodom istraživanja.

Na kraju, na temelju rezultata sličnih istraživanja, kako onih koja su djelimično prikazana u ovom radu, tako i onih koja su samo konsultovana, formirane su i odedene istraživačke pretpostavke (hipoteze). S tim u vezi, u radu se pošlo od osnovne pretpostavke da *sudovi na području Tuzlanskog kantona baštine relativno blagu politiku sankcioniranja učinitelja koruptivnih krivičnih djela* (H0). To u osnovi znači da se pretpostavlja kako

34 Zelenika, R. (2000.), *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Ekonomski fakultet Rijeka, Rijeka, 22.

sudovi učiniteljima datih krivičnih djela rjeđe izriču kazne zatvora ili novčane kazne, kao sankcije koje su obojene punitivnim koloritom, a češće mjere upozorenja, posebno uvjetnu osudu, kao alternativnu sankciju vaninstitucionalnog tipa. Dodatno, imajući u vidu prirodu i ambijentalnost vršenja koruptivnih krivičnih djela, te općepoznatu činjenicu kako je ista izuzetno teško dokazivati, pretpostavilo se da su *prilikom dokazivanja ovih krivičnih djela u značajnom obimu korištene posebne istražne radnje* (H1). Nadalje, autori su pošli od pretpostavke da je *veći dio osuđujućih presuda za posmatrana krivična djela donesen na temelju primjene neke od procesnih formi sumarnog postupanja, a manji nakon provedenog glavnog pretresa* (H2). Također se pošlo od pretpostavke da su *mjere sigurnosti kao sankcije poglavito specijalnopreventivne naravi učiniteljima koruptivnih krivičnih djela izricane u relativno skromnom obimu* (H3). Na kraju se pretpostavilo da *sudovi u krivičnom postupku nisu često odlučivali o imovinskopравnom zahtjevu te da su većinu oštećenih radi odlučivanja o istom upućivali na pokretanje parničnog postupka* (H4), kao i da *među učiniteljima predmetnih krivičnih djela prevladavaju fizičke osobe muškog pola* (H5).

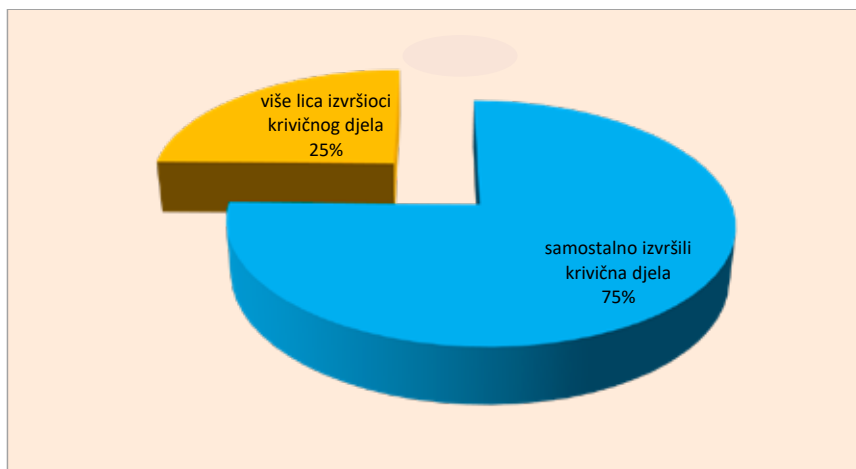
3.2. Presentacija i analiza rezultata istraživanja

Predmetno istraživanje je realizirano na uzorku od 89 sudskih odluka kojim je obuhvaćeno 138 lica, donesenih u periodu od 2011. do 2017. godine od strane nadležnih sudova na području Tuzlanskog kantona, od kojih je 68 pravosnažnih sudskih odluka (76,4%), dok je nepravosnažna 21 sudska odluka (navedeni predmeti se nalaze na odlučivanju po žalbi ili su prvostepene presude ukinute i vraćene na ponovni postupak nadležnim sudovima). Istraživanjem su obuhvaćene sudske odluke donesene u predmetima u kojima je nadležno tužilaštvo optuženima na teret stavljalo krivično djelo primanja dara ili drugih oblika koristi (čl. 380. KZ FBiH), davanja dara ili drugih oblika koristi (čl. 381. KZ FBiH), protuzakonitog posredovanja (čl. 382. KZ FBiH) ili zloupotrebe položaja ili ovlaštenja (čl. 382. KZ FBiH), koja predstavljaju konvencionalna koruptivna krivična djela.³⁵ I pored činjenice da su približno jednu četvrtinu analiziranih sudskih odluka činile nepravosnažne odluke autori su se odlučili da analiziraju i takve odluke

35 Tako: Derenčinović D., „Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi-kritička analiza dijelova inkriminacije i nekoliko prijedloga de lege ferenda“, Hrvatska pravna revija, Zagreb, br. 3/2001, 1.

iz dva razloga. Prvi je taj što je ukupni broj pravosnažnih odluka bio relativno mali, pa su uključivanjem u analizu i nepravosnažnih sudskih odluka željeli povećati veličinu istraživačkog uzorka te bolje sagledati posmatranu pojavu, a drugi i presudni razlog predstavljalo je saznanje da su odluke prvostepenih sudova koje se nalaze u subuzorku pravosnažnih sudskih odluka u prilično skromnom broju slučajeva (samo 10 istih, cca 11% slučajeva) preinačene odlukom drugostepenog suda.³⁶ Uzorak je reprezentativan obzirom da po svojim osnovnim karakteristikama nalikuje na osnovni skup (umanjena slika osnovnog skupa).³⁷

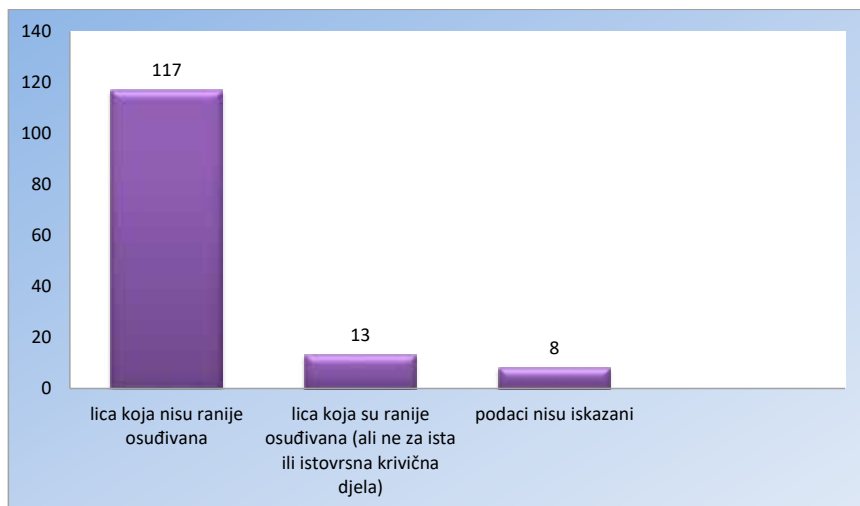

Shema 1. Broj lica obuhvaćenih optužnicama

- 36 Četiri sudske odluke su preinačene u odluci o imovinskopravnom zahtjevu ili je drugostepenom odlukom određena mjera oduzimanja protupravno stečene imovinske koristi, jednom drugostepenom odlukom je ukinuta mjera sigurnosti zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija, jednom drugostepenom odlukom je viši sud osuđena lica oslobodio, u dvije drugostepene odluke je određena blaža sankcija, dok je u jednoj odluci drugostepeni sud po žalbi otvorio glavni pretres te donio odluku koja je u sankciji identična prvostepenoj odluci. U jednoj preinačenoj odluci drugostepeni sud je u izrečenu kaznu zatvora uračunao i vrijeme provedeno u pritvoru što je prvostepeni sud propustio da odluči.
- 37 U navedenom periodu je na području Tuzlanskog kantona doneseno ukupno 106 odluka za koruptivna krivična djela propisana članovima 380., 381., 382 i 383. KZ FBiH, a što proizilazi iz Odgovora na zahtjev za pristup informacijam Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj A-I-78/16 od 19. 05. 2016. godine i Dostave podataka Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona od 12. 07. 2018. godine (dostava podataka putem elektronske pošte).

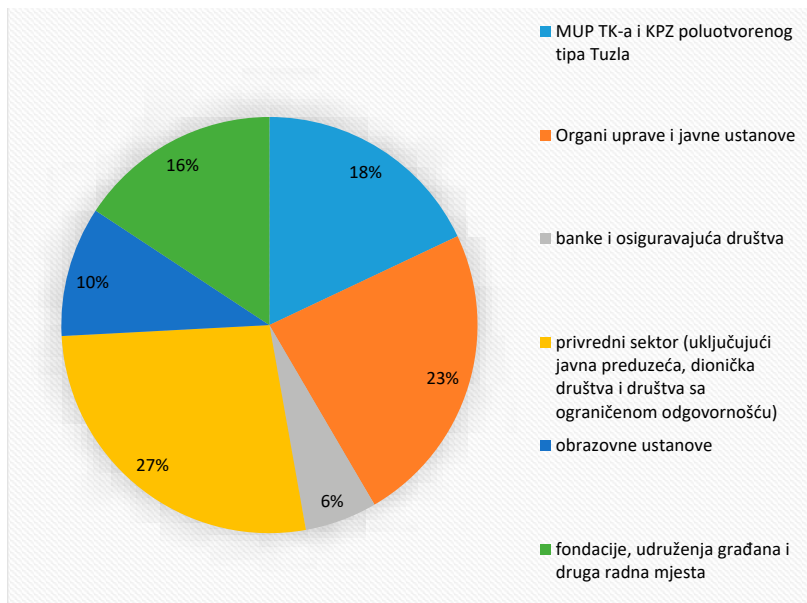
U većini predmeta (67) sudskom odlukom su bili obuhvaćeni pojedinci koji su se teretili da su samostalno počinili koruptivno krivično djelo, dok su u 22 predmeta presude donesene protiv više lica koja su optužena da su kao saizvršioци učestvovali u učinjenju koruptivnog krivičnog djela.

Zanimljivo je da od ukupnog broja optuženih lica njih 117 nije ranije osuđivano, dok je 13 lica ranije osuđivano, ali ne za koruptivna krivična djela, odnosno ne radi se o povratnicima u učinjenju istih ili istovrsnih krivičnih djela. Za 7 lica nisu iskazani podaci.

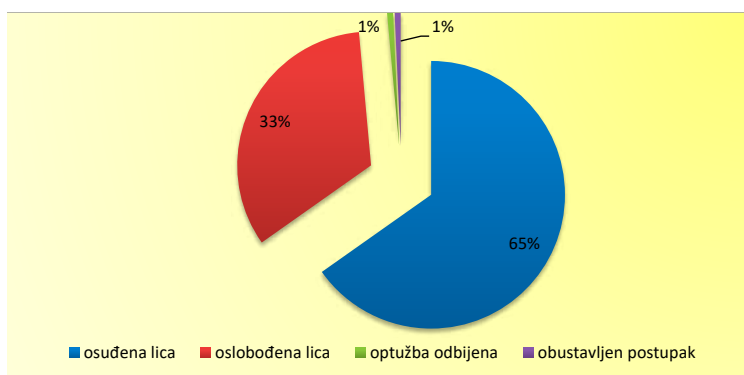
Shema 2. Podaci o ranijoj (ne)osuđivanosti optuženih lica

Najveći broj analiziranih odluka obuhvatao je odluke koje su donesene povodom optužnica kojima se optuženim licima stavljalo na teret da su učinila neko od posmatranih koruptivnih krivičnih djela koja su učinjenja u privrednom sektoru, uključujući javna preduzeća, dionička društva i društva sa ograničenom odgovornošću, njih ukupno 24.

Shema 3. Procentalno učešće radnih mjesta na kojima je došlo do povrede službene ili odgovorne dužnosti (optuženi)

Od sveukupnog broja optuženih lica protiv njih 90 sud je donio odluku kojom je utvrdio da su takva lica učinila krivično djelo koje im se stavlja na teret, 46 lica je oslobođeno, odnosno sud je utvrdio da nisu krive za učinjenje krivičnog djela. Samo jedna optužba je odbijena iz razloga apsolutne zastare krivičnog gonjenja, dok je postupak obustavljen u odnosu na jedno lice i to usljed smrti optuženog lica.

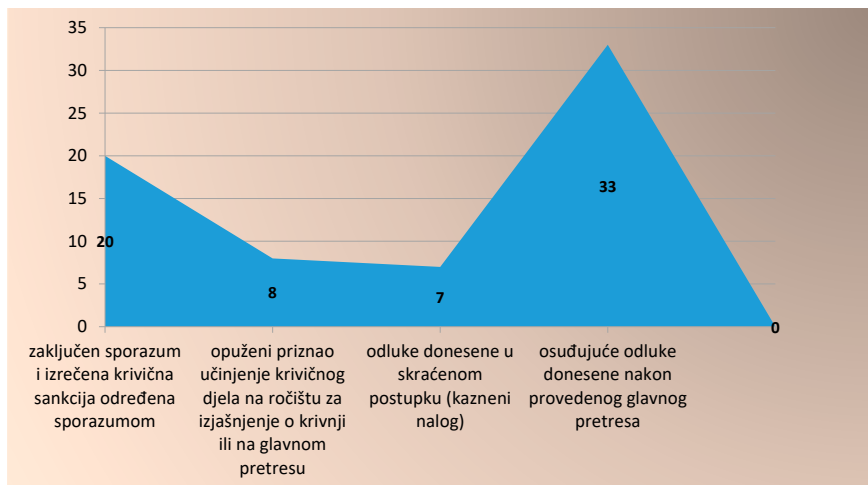
Shema 4. Prikaz odnosa osuđenih lica, oslobođenih lica, lica u odnosu na koje je donesena odbijajuće presuda i obustavljen postupak

Generalno, primjetno je da je značajan procenat, odnosno jedna trećina optuženih lica oslobođena optužbi koje su im stavljane na teret, što predstavlja procentualni udio oslobođenja koji je nešto veći i od onih koji su zabilježeni u prethodno prezentiranim istraživanjima.³⁸ Pa premda se ovoliki procenat oslobođenja može donekle pravdati kompleksnošću dokazivanja koruptivnih krivičnih djela, isti je nesrazmjerno veći u odnosu na učešće oslobađajućih presuda u sveukupnom broju presuda koje donose sudovi u Bosni i Hercegovini povodom svih krivičnih djela, a kako pokazuju rezultati nekih ranijih istraživanja.³⁹

Zanimljivo je da je nešto više od polovine osuđujućih sudskih odluka doneseno u nekoj od sumarnih formi krivičnog postupanja, a druga polovina po održanom glavnom pretresu. Ovaj podatak može donekle radovati imajući u vidu da međunarodni dokumenti snažno plediraju za primjenu pojednostavljenih formi postupanja, te da su osumnjičeni/optuženi priznanjem krivnje bar nominalno ispoljili određeni nivo prihvatanja odgovornosti za učinjena krivična djela, ali i olakšali rješavanje *cause criminalis*. Autori su pošli od slične pretpostavke, tako da se može konstatirati kako je druga pomoćna hipoteza (H2) dokazana.

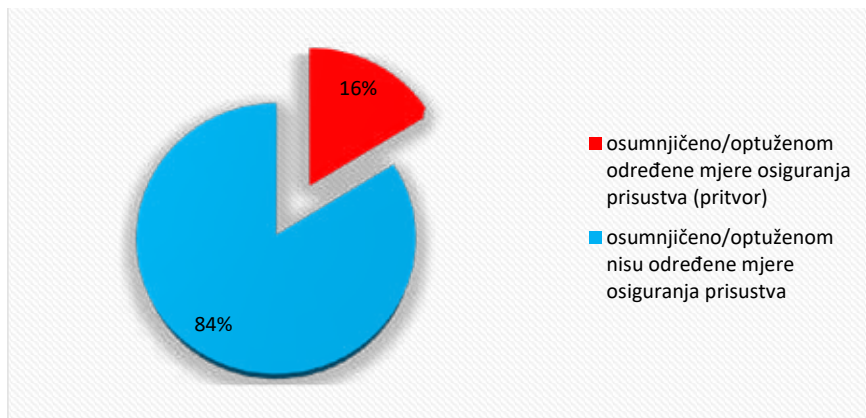
38 Upoređi: Maljević, A., Vujović, S., *Analysis of the Criminal Justice System's Response to Corruption (Bosnia and Herzegovina)*, Criminal Policy Research Centre, Sarajevo, 2017., 11; *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017., 47; *Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima*, Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2018., 30.

39 Primjera radi, rezultati jednog istraživanja koje je provela grupa istraživača sa bosanskohercegovačkih pravnih fakulteta pokazuje da je prosječni udio oslobađajućih presuda u sveukupnom broju presuda koje su donijeli sudovi u Bosni i Hercegovini u desetogodišnjem razdoblju od 2003. do 2012. godine iznosio 4,27%. Vidi više u: Sijerčić-Čolić, H. et al. (2013.), *Stanje i kretanje kriminaliteta u Bosni i Hercegovini u periodu od 2003. do 2012. godine*, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 96.

Shema 5. Presude donesene u skraćenom postupku ili na glavnom pretresu

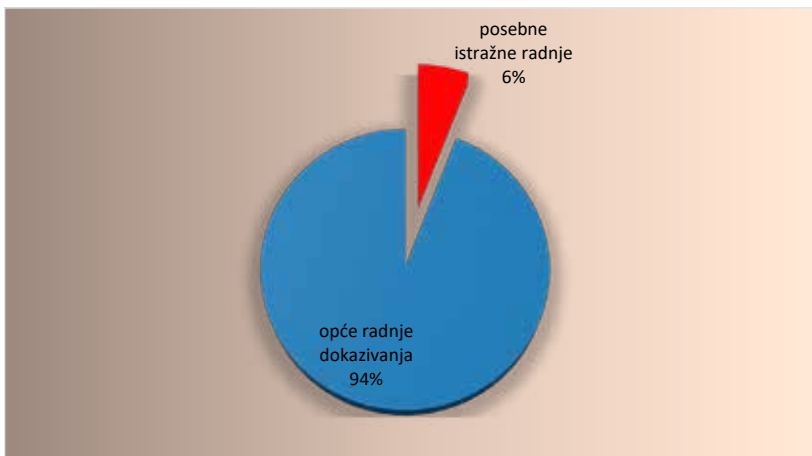
U ukupno 11 krivičnih postupaka u kojima su donesene osuđujuće odluke prema osumnjičenim/optuženim licima bile su određene mjere osiguranja prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog i uspješno vođenje krivičnog postupka u vidu određivanja pritvora.

Shema 6. Obim određenih mjera pritvora

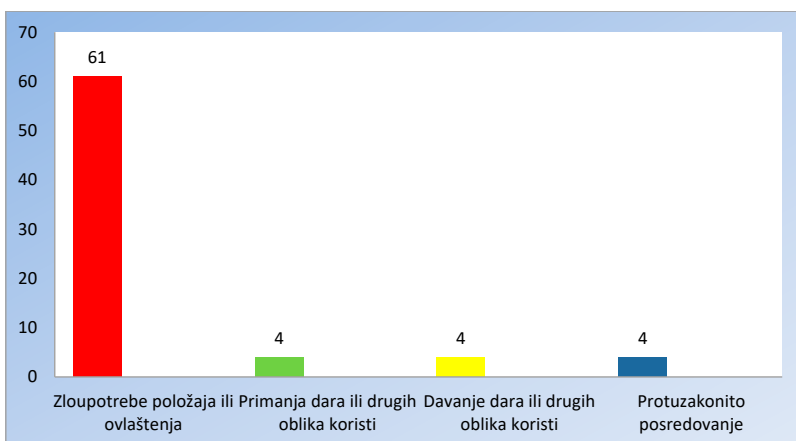
Posebne istražne radnje su kao radnje dokazivanja poduzete u 4 predmeta a radi se o nadzoru i tehničkom snimanju telekomunikacija (korištena u tri predmeta), simuliranom i kontroliranom otkupu predmeta i simuliranom davanju potkupnine (korištena u dva predmeta), nadzoru i tehničkom snimanju prostorija (korištena u jednom

predmetu) i posebnoj istražnoj radnji tajno praćenje i tehničko snimanje osoba (korištena u jednom predmetu). U ostalim predmetima odluke su donesene na osnovu poduzetih općih radnji dokazivanja.

Shema 7. Korištene radnje dokazivanja

Kao što je prethodno istaknuto, imajući u vidu prirodu i ambijentalnost vršenja koruptivnih krivičnih djela, te općepoznatu činjenicu kako je ista izuzetno teško dokazivati, pretpostavilo se da su prilikom dokazivanja ovih krivičnih djela u značajnom obimu korištene posebne istražne radnje, no dobiveni rezultati su to opovrgli, tako da prva pomoćna istraživačka hipoteza (H1) nije dokazana.

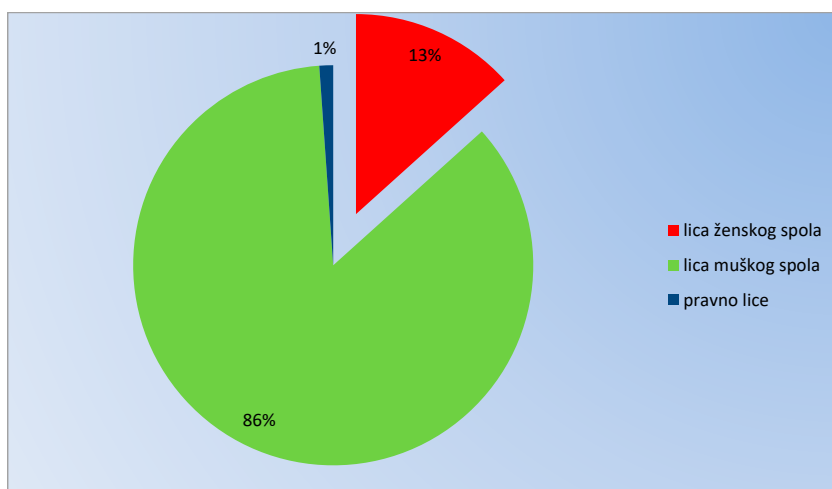

Shema 8. Struktura dokazanih koruptivnih krivičnih djela

Od ukupnog broja analiziranih osuđujućih sudskih odluka najveći broj radnji učinjenja je kvalifikovan kao krivično djelo zloupotrebe položaja ili ovlaštenja (61 činjenični opis krivičnog djela). Kao krivično djelo primanja dara ili drugih oblika koristi su kvalifikovane 4 radnje izvršenja, koliko radnji izvršenja je kvalifikovano i kao krivično djelo davanja dara ili drugih oblika koristi te krivično djelo protuzakonito posredovanje. Sumarno, ostvarena su obilježja 73 krivična djela koja su presuđena unutar 68 osuđujućih sudskih presuda, s obzirom da je u pojedinim predmetima optuženim suđeno za sticaj više krivičnih djela. Zanimljivo je da je i u nekim od prethodno sumarno prikazanih istraživanja predmetno krivično djelo bilo najzastupljenije.⁴⁰

U strukturi osuđenih za posmatrana krivična djela dominantno su zastupljena fizička lica muškog spola. Na temelju rezultata nekih već spominjanih istraživanja⁴¹ u ovom pravcu je kreirana peta pomoćna istraživačka hipoteza, koja je na ovaj način i potvrđena.

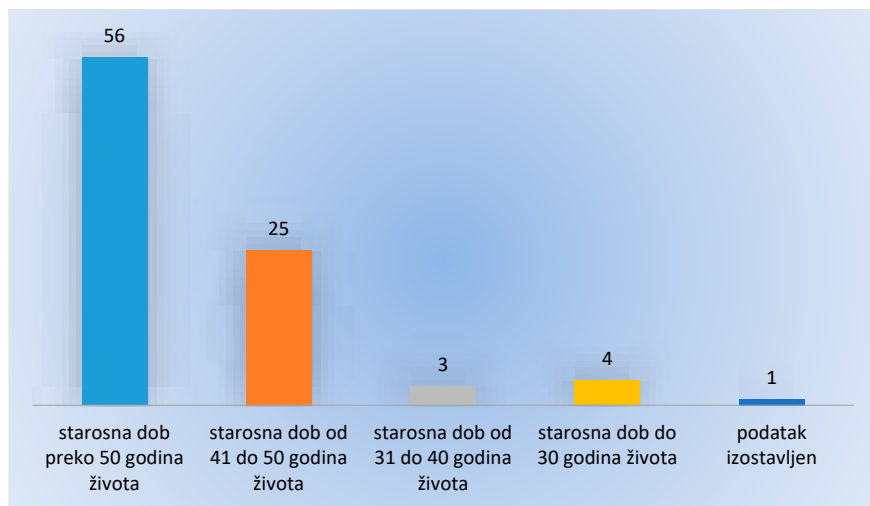

Shema 9. Spolna struktura osuđenih lica

40 Uporedi: *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017., 47; *Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima*, Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2018., 30.

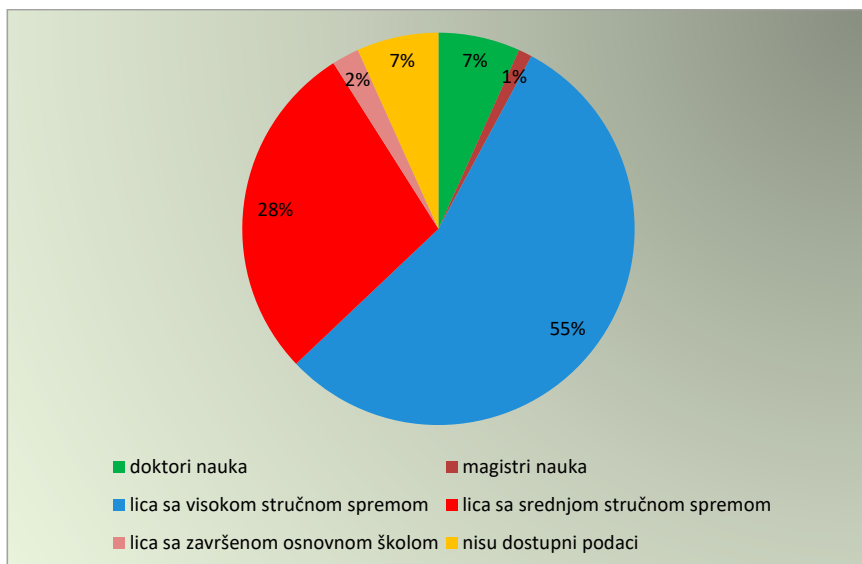
41 *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017., 59.

Zanimljivo je da je među osuđenim za predmetna krivična djela (n=90) izuzetno veliki omjer zrelih lica uzrasta od 41 do 50 godina starosti (27,7%), te posebno onih uzrasta preko 50 godina (50,4%), a što je vidljivo iz podataka sadržanih u shemi 10.

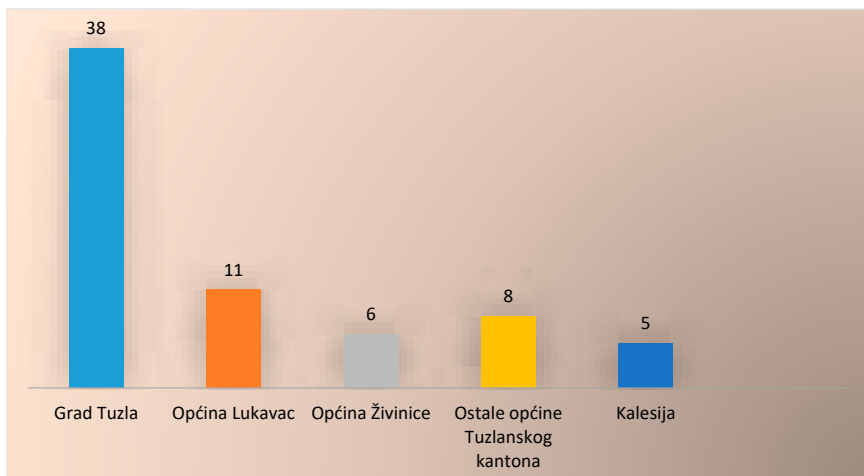
Shema 10. Starosna dob osuđenih za učinjenje koruptivnih krivičnih djela

Obrazovna struktura lica osuđenih za koruptivna krivična djela je šarolika, pa su tako među osuđenim licima 6 doktora nauka, 1 magistar, 49 lica koja imaju visoku stručnu spremu, 25 lica sa završenom srednjom školom, dok je najmanji broj onih lica koja ima završenu samo osmogodišnju školu – njih 2. Za 6 lica podaci nisu izkazani u sudskim odlukama. Iz navedenog proizilazi da preko 60% osuđenih lica ima minimalno završen VII stepen obrazovanja. To i ne iznenađuje imajući u vidu da je riječ o krivičnim djelima protiv službene i odgovorne dužnosti, koje pretežno vrše visokoobrazovana lica.

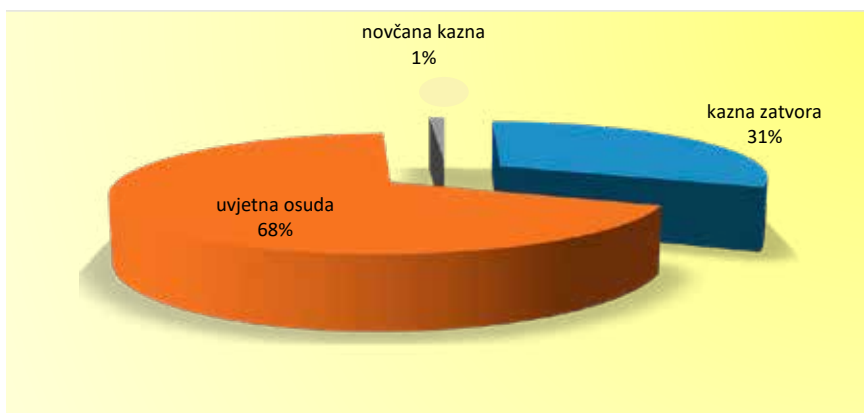
Shema 11. Obrazovna struktura osuđenih lica

Sa teritorijalnog aspekta 16% koruptivnih krivičnih djela obuhvaćenih istraživačkim subuzorkom osuđujućih presuda je učinjeno na teritoriji Općine Lukavac, po približno 8% na teritorijama Općine Živinice i Općine Kalesija, dok je više od polovine posmatranih krivičnih djela (55%) učinjeno na području Grada Tuzle. Ovakvi nalazi su očekivani imajući u vidu činjenicu da Tuzla predstavlja administrativnu cjelinu sa najvećim brojem stanovnika na području Kantona, u kojoj je sjedište gradske ali i kantonalne administracije, gdje djeluju organizacione jedinice i ekspoziture mnogih agencija i tijela Federacije Bosne i Hercegovine, države Bosne i Hercegovine, ekspoziture mnogih javnih preduzeća od entitetskog ili državnog značaja itd.

Shema 12. Teritorijalna rasprostranjenost koruptivnih krivičnih djela

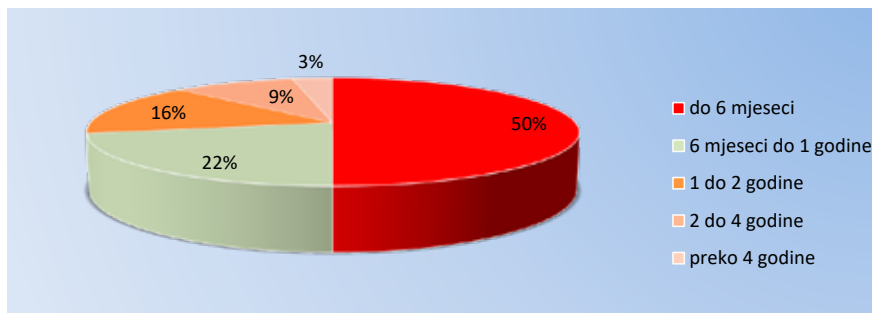
Kada je riječ o sudskoj politici sankcioniranja učinitelja odnosnih krivičnih djela prema 28 lica (u 21 predmetu) je izrečena krivičnopravna sankcija u vidu kazne zatvora. U odnosu na 61 lice je utvrđena kazna zatvora te je istovremeno određeno da se ona neće izvršiti ako osuđeni za vrijeme koje odredi sud (vrijeme provjeravanja) ne učini novo krivično djelo, odnosno istim licima je izrečena mjera upozorenja uvjetna osuda. Jednom (pravnom) licu je utvrđena novčana kazna u iznosu od 30.000,00 KM te je istovremeno određeno da se ona neće izvršiti ako osuđeno pravno lice za vrijeme koje odredi sud (vrijeme provjeravanja 2 godine) ne učini novo krivično djelo.

Shema 13. Procentualni odnos izrečenih krivičnopravnih sankcija

U pogledu visine izrečenih kazni zatvora primjetno je da je najviše onih presuda u kojima su izrečene kazne zatvora do 6 mjeseci (prema 16 lica), slijede ih presude u kojim je izrečena kazna zatvora od 6 mjeseci do godinu dana (prema 7 lica), kazne zatvora u trajanju od 1 do 2 godine izrečene su prema 5 lica, kazne zatvora u trajanju od 2 do 4 godine izrečene su prema 3 lica, a samo prema jednom licu je izrečena kazna zatvora 7 godina.

Shema 14. Visina izrečenih kazni zatvora

Na temelju ovih podataka može se zaključiti da sudovi na području Tuzlanskog kantona baštine relativno blagu politiku sankcioniranja učinitelja koruptivnih krivičnih djela čime je potvrđena i glavna istraživačka hipoteza (H0). Ni ovaj nalaz ne iznenađuje imajući u vidu da smo ovakvu pretpostavku istraživanja temeljili na rezultatima prethodno sumarno prezentiranih istraživanja,⁴² ali i nekih drugih istraživanja u kojima su utvrđeni slični trendovi sankcioniranja učinitelja datih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini,⁴³ ali

42 Maljević, A., Vujović, S., *Analysis of the Criminal Justice System's Response to Corruption (Bosnia and Herzegovina)*, Criminal Policy Research Centre, Sarajevo, 2017., 25; *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017., 53-54; *Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima*, Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2018., 30.

43 Datzler, D., Vujović, S., *Kaznena politika za korupcijska kaznena djela na području kantona Sarajevo*, Kriminologija i socijalna integracija (Zagreb), vol. 21, br. 2/2013, 83; Božović, M. et al. (2017.), *Procesuiranje predmeta korupcije i terorizma pred Sudom Bosne i Hercegovine*, Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 21.

i pojedinim državama iz okruženja (Hrvatska, Srbija).⁴⁴

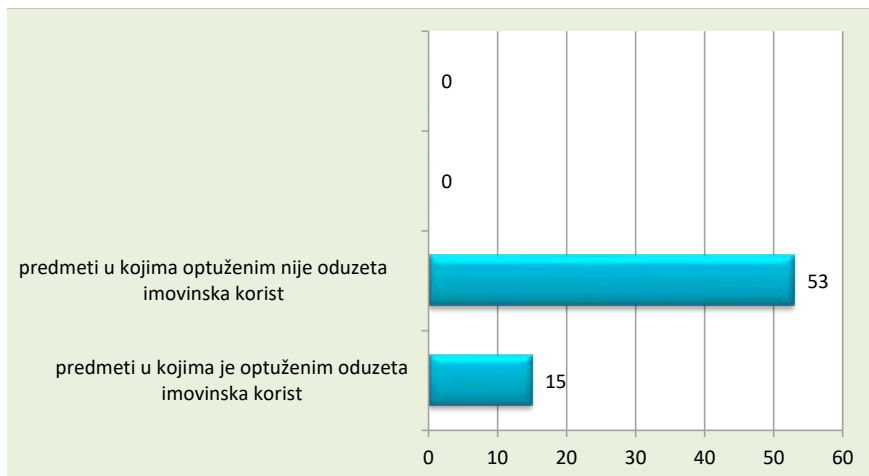
Istraživanjem je utvrđeno kako su i mjere sigurnosti kao suplementarne krivičnopravne sankcije prema učiniteljima datih krivičnih djela izricanje u relativno skromnom obimu od 14,7%. Pri tome, mjera sigurnosti u vidu zabrane vršenja poziva, aktivnosti i funkcije je izrečena u šest sudskih odluka (8,8%), dok četiri sudske odluke predviđaju mjeru sigurnosti oduzimanje predmeta koji su upotrebljeni ili su bili namijenjeni za učinjenje krivičnog djela ili koji su nastali učinjenjem krivičnog djela (5,9%), a radi se o oduzimanju novčanica pojedinačno određenih serijskim brojem i iznosom na koji glase.

Shema 15. Izricanje mjera sigurnosti učiniteljima koruptivnih krivičnih djela

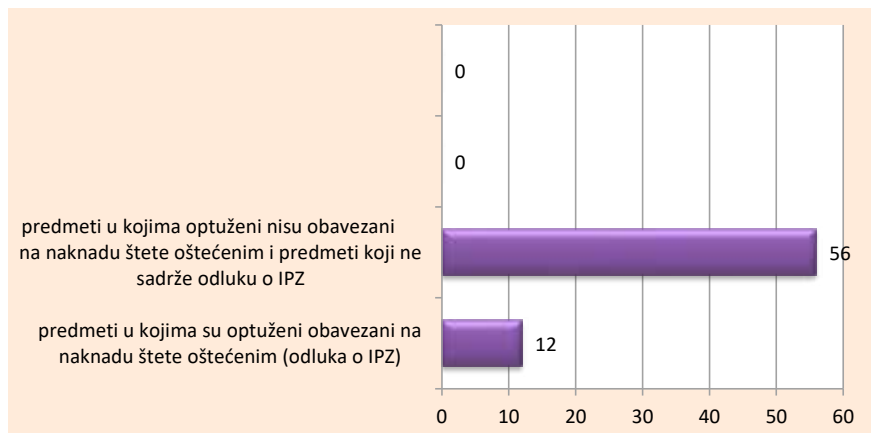
Sudovi su u ukupno 15 odluka, odnosno 22% predmeta učiniteljima koruptivnih krivičnih djela oduzeli protupravno stečenu imovinsku korist, koja je sumarno iznosila 1.808.272,62 KM, od čega je najmanja oduzeta imovinska korist od nekog lica iznos od 100,00 KM, a najveći oduzeti iznos imovinske koristi je 1.525.711,21 KM.

44 Božić, V., Kesić, T., „Kaznenopravni odgovor na korupciju uz prijedloge de lege ferenda“ u: Đorđević, Đ., *Evropske integracije: pravda, sloboda i bezbednost*, Kriminalističko-policijska akademija – Fondacija „Hans Zajdel“, Tara-Beograd, 2016., 464, 471; Ćirić, J. et al. (2015.), *Analiza rizika u istraživanju i procesuiranju korupcije*, Savet Evrope, Beograd, 51, 54.

Shema 16. Izrečene mjere oduzimanja imovinske koristi osuđenim licima

Na kraju, dvanaest sudskih odluka, odnosno 17,6% predmeta sadrži odluku o imovinskopravnom zahtjevu oštećenih na temelju kojih su osuđena lica obavezana da nadoknade oštećenim ukupan iznos od 337.497,71 KM. Ostalim sudskim odlukama oštećena lica su upućena na pokretanje parničnog postupka radi dokazivanja osnova i visine naknade štete, a u pojedinim presudama ne postoji odluka o imovinskopravnom zahtjevu, što ne sprečava oštećena lica da u parničnom postupku potražuju nadoknadu štete, tim više imajući u vidu da je građanskopravna odgovornost dosta šira nego li je to krivičnopravna odgovornost. Kao oštećena lica se pojavljuju Tuzlanski kanton (2 odluke), banke (2 odluke), privredna društva (4 odluke), fizička lica (2 odluke) i dr.

Shema 17. Odnos donesenih odluka o imovinskopravnom zahtjevu

Dobiveni podaci su na razini očekivanih, jer su i već spominjana istraživanja o procesuiranju koruptivnih krivičnih djela,⁴⁵ ali i neka generalna istraživanja o odlučivanju povodom imovinskopavnog zahtjeva u domaćoj sudskoj praksi,⁴⁶ iznjedrila rezultate koji pokazuju kako sudovi u krivičnom postupku u relativno skromnom broju slučajeva odlučuju o imovinskopravnom zahtjevu, a mnogo češće oštećenog sa takvim zahtjevom upućuju na građansku parnicu. Zbog toga je u ovom pravcu postavljena i četvrta pomoćna istraživačka hipoteza (H4), koja je prezentiranim podacima i potvrđena.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Predmetni rad imao je za cilj istražiti neke od najznačajnijih segmenata procesuiranja konvencionalnih koruptivnih krivičnih djela od strane nadležnih sudova na području Tuzlanskog kantona u određenom periodu posmatranja, prevashodno na deskriptivnoj razini, a koji se tiču nekih procesnih odluka sudova, pojedinih kriminaloloških odrednica predmetnih krivičnih djela i njihovih učinitelja

45 *Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017., 58.

46 Gurda, V., Tulumović, M., *Imovinskopravni zahtjev oštećenog u zakonodavstvu i sudskoj praksi u Federaciji Bosne i Hercegovine*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, br. 2/2016, 107.

te sudske politike sankcioniranja istih. Najznačajniji rezultati dobiveni ovim istraživanjem pokazuju da je značajan procenat, odnosno jedna trećina optuženih lica oslobođena optužbi koje su im stavljane na teret, što predstavlja procentualni udio oslobođajućih odluka koji je nešto veći od onih koji su zabilježeni u istraživanjima sličnog tipa, a koja su tokom posljednjih godina poduzimana od strane pojedinih istraživača. Pa premda se ovoliki procenat oslobođenja može donekle pravdati kompleksnošću dokazivanja koruptivnih krivičnih djela, uočeno je kako je isti nesrazmjerno veći u odnosu na učešće oslobođajućih presuda u sveukupnom broju presuda koje donose sudovi u Bosni i Hercegovini povodom svih krivičnih djela, a kako su pokazali rezultati nekih ranijih opsežnih istraživanja.

Pri tome, ono što je u značajnoj mjeri olakšalo dokazivanje odnosnih krivičnih djela i doprinijelo smanjenju opsega oslobođajućih sudskih odluka jeste činjenica da je približno 40% svih analiziranih sudskih odluka (N=89), odnosno nešto više od polovine osuđujućih odluka suda (N=35) doneseno u nekoj od sumarnih formi krivičnog postupanja, koje su bile fundirane na priznanju krivnje od strane osumnjičenog, odnosno optuženog. Pri tome, od sveukupnog broja osuđujućih odluka (N=68) u čak 89,7% predmeta optuženi su oglaseni krivim za učinjenje krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja i ovlasti. Prilikom dokazivanja krivnje osuđenih uglavnom su korištene opće radnje dokazivanja, dok su posebne istražne radnje naređene u svega 6% predmeta. U manjem broju sudskih postupaka (16%) osuđenim licima je tokom krivičnog postupka određena mjera pritvora.

U strukturi učinitelja procesuiranih krivičnih djela preovladavaju fizička lica muškog spola (86%), pri čemu preko 60% osuđenih lica ima minimalno završen VII stepen obrazovanja. Zanimljivo je da je među osuđenim izuzetno veliki omjer zrelih lica uzrasta od 41 do 50 godina starosti (27,7%), te posebno onih uzrasta preko 50 godina (50,4%).

Analizirajući teritorijalnu disperziju istraživanih krivičnih djela došlo se do saznanja da je više od polovine posmatranih krivičnih djela (55%) učinjeno na području Grada Tuzle. Ovakvi nalazi su očekivani imajući u vidu činjenicu da Tuzla predstavlja administrativnu cjelinu sa najvećim brojem stanovnika na području Kantona, u kojoj je sjedište gradske ali i kantonalne administracije, gdje djeluju organizacione jedinice i ekspoziture mnogih agencija i tijela entiteta

Federacije Bosne i Hercegovine, države Bosne i Hercegovine, ekspoziture mnogih javnih preduzeća od entitetskog ili državnog značaja itd.

U svega 22% predmeta učiniteljima koruptivnih krivičnih djela sudovi su oduzeli protupravno stečenu imovinsku korist te su u samo 17,6% predmeta već u krivičnom postupku donijeli odluku po imovinskopravnom zahtjevu oštećenih, dok su u ostalim sudskim odlukama oštećena lica upućena na pokretanje parničnog postupka radi dokazivanja osnova i visine naknade štete, ili kao što je uočeno u nekoliko predmeta, sudovi nisu donijeli bilo kakvu odluku o imovinskopravnom zahtjevu, pa se opravdano može pretpostaviti da u takvim slučajevima uopće nije niti postavljen imovinskopravni zahtjev.

Kada je riječ o sudskoj politici sankcioniranja učinitelja analiziranih krivičnih djela utvrđeno je da sudovi na području Tuzlanskog kantona baštine relativno blagu politiku sankcioniranja. Takav zaključak se temelji na činjenici da dominantnu vrstu izrečenih krivičnihopravnih sankcija predstavljaju uvjetne osude (68%), kao admonitivne sankcije, dok su kazne kao sankcije koje sa sobom nose značajnije represivne potencijale izricane u nešto manje od jedne trećine slučajeva, pri čemu je kazna zatvora u sveukupnoj paleti izrečenih krivičnihopravnih sankcija participirala sa 31%, dok je novčana kazna izrečena u svega 1% slučajeva. Pri tome, čak 50% izrečenih zatvorskih kazni činile su kazne zatvora do 6 mjeseci, potom kazne zatvora od 6 mjeseci do godinu dana (22%), zatim kazne zatvora u trajanju od 1 do 2 godine (16%), nakon toga kazne zatvora u trajanju od 2 do 4 godine (9), dok je kazna zatvora u trajanju preko 4 godine izrečena samo prema jednom licu (3%) i to u trajanju od 7 godina. Ovakva saznanja u pogledu politike sankcioniranja za autore nisu bila iznenađujuća imajući u vidu slične rezultate nekih skorašnjih istraživanja u našoj zemlji.

O koliko blagoj politici sankcioniranja od strane nadležnih sudova se radi dodatno može ilustrirati informacije, da sa druge strane, relevantno zakonodavstvo u Federaciji Bosne i Hercegovine povodom predmetnih krivičnih djela predviđa prilično oštru zakonsku politiku sankcioniranja. Naime, za ostvarenje gotovo svih oblika navedenih krivičnih djela propisana je kazna zatvora. Pri tome, a kako navode Datzer i Vujović, približno polovina navedenih djela sa svim svojim inkriminacijama može se svrstati u grupu lakih krivičnih djela (sa zapriječenom kaznom zatvora do pet godina), a druga polovina u gru-

pu teških krivičnih djela, čija se apstraktna težina ogleda u predviđenoj zatvorskoj kazni iznad pet godina. Ako se ovaj podatak dovede u koleraciju sa činjenicom da u sveukupnom opusu krivičnih djela propisanih u krivičnom zakonu približno 80% otpada na lahka krivična djela, a tek 20% na teška, onda je očigledno da zakonodavac povodom predmetnih krivičnih djela primjenjuje prilično strogu politiku sankcioniranja, izražavajući na taj način snažnu društvenu osudu takvih protivpravnih djelovanja.⁴⁷

Ono što je evidentno jeste kako postoji široka diskrepanca između zakonskih potencijala za sankcioniranje učinitelja krivičnih djela korupcije izraženih kroz posebne zakonske kaznene okvire predviđene za ova krivična djela te konkretnih vrsta i mjera kazne koju su sudovi na području Tuzlanskog kantona izricali učiniteljima. Samim time nameće se i pitanje adekvatnosti ovakve politike. U kontekstu ovog pitanja valja podsjetiti da sudovi u skladu sa odredbama materijalnog krivičnog zakonodavstva prilikom izbora vrste i mjere kazne, odnosno njihovog odmjeravanja, pored zakonom propisane mjere kazne koja je sadržana u tzv. posebnom kaznenom okviru moraju uzeti u obzir i tzv. olakšavajuće i otežavajuće okolnosti te svrhu kažnjavanja. Detaljna analiza olakšavajućih i otežavajućih okolnosti nije bila predmetom ovog istraživanja pa u tom kontekstu i procjena adekvatnosti sudske politike sankcioniranja jeste djelimično limitirana. No, ako se uzmu u obzir druge dvije odrednice, koje se tiču zakonske politike sankcioniranja, o kojoj je prethodno bilo riječi, te imajući u vidu zakonsku svrhu krivičnopравниh sankcija, koja se ogleda u tome da se njima treba ostvariti: „a) zaštita društva od činjenja krivičnih djela preventivnim utjecajem na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela te sprječavanjem učinitelja da učini krivična djela kao i poticanje njegovog prevaspitanja; b) zaštita i satisfakcija žrtve krivičnog djela“ (čl. 7. KZ FBiH), njima se ipak mogu ostvariti značajni uvidi i ocjena adekvatnosti sudske politike sankcioniranja. Istina, kada je riječ o potencijalnom utjecaju ovako izrečenih sankcija na same učinitelje da ne učine nova krivična djela, odnosno njihovim specijalpreventivnim potencijalima, niti o njima se ne mogu izvoditi pouzdani zaključci bez potpunoga uvida u sve okolnosti koje su bile relevantne za odmjeravanje kazne, a koji je

47 Datzer, D., Vujović, S., *Kaznena politika za korupcijska kaznena djela na području kantona Sarajevo*, Kriminologija i socijalna integracija (Zagreb), vol. 21, br. 2/2013, str. 79.

u ovom istraživanju izostao. Ipak, ono što se pouzdano može tvrditi jeste da se sudska politika sankcioniranja koja uključuje skromno izricanje kazni, pri tome još i njihovo izricanje uglavnom u prilično kratkom trajanju, može smatrati blagom politikom sankcioniranja, koja je *eo ipso* u značajnoj mjeri lišena potencijala generalne prevencija, odnosno mogućnosti preventivnih utjecaja na druge da poštuju pravni sistem i ne učine krivična djela, jer se takvi učinci osim propisivanjem teških kazni, još i više mogu ostvarivati čestim izricanjem relativno visokih kazni i njihovim dosljednim izvršenjem, a kako bi se drugim potencijalnim učiniteljima nagovjestile sve negativne i teške posljedice kriminalnog djelovanja.

Štaviše, pod pretpostavkom da su sudovi u konkretnim slučajevima sasvim dobro ocjenili sve konkretne okolnosti koje su relevantne za odmjerenje kazne i valjano sagledali njihove specijalno-preventivne potencijale, podsjećamo kako se u literaturi ističe da između ostvarenja ciljeva specijalne i generalne prevencije može doći do latentnog sukoba, posebno u situaciji kada zakonodavac, kao što je to slučaj u našem zakonodavstvu, ne nudi pouzdane kriterije o hijerarhijskom odnosu ove dvije svrhe krivičnopravnih sankcija.⁴⁸ Prof. Franjo Bačić kao priznati autoriteti u oblasti krivičnog prava sa ovih prostora, zastupa stajalište koje i mi podržavamo, da sudija u svakoj konkretnoj kriminalnoj situaciji, vodeći se prevashodno kriminalnopolitičkim razlozima, dadne prednost ostvarenju jedne ili druge svrhe. Ipak, on primjećuje da bi specijalna prevencija trebala imati primat kada je riječ o tradicionalnom kriminalitetu koji potiče iz klasične jezgre krivičnog prava, posebno kada je izvor prestupništva siromaštvo, odnosno kod slučajnih i situacijskih prestupnika. S druge strane, ostvarenju ciljeva generalne prevencije trebalo bi dati prednost kada se radi o organizovanom kriminalitetu, u slučaju učinitelja onih krivičnih djela koji učinjenju pristupaju sa ukalkuliranim rizikom kazne, odnosno učiniteljima kriminaliteta tzv. bjele kragne, kao i u situacijama učestalosti određenih krivičnih djela u nekoj sredini.⁴⁹ Većina navedenih kriterija može se prepoznati kod koruptivnih krivičnih djela.

48 Bačić, F. (1998.), *Kazneno pravo – opći dio*, peto prerađeno i dopunjeno izdanje, Informator, Zagreb, 391.

49 *Ibid.*

Stoga smatramo, posebno imajući u vidu činjenicu da je prema rezultatima mnogih istraživanja kojima su obuhvaćene studije percepcije korupcije u našoj zemlji, ona poprimila obrise svojevrsne pandemije te zahvatila sve sfere bosanskohercegovačkog društva, pri tome prijeteci da u potpunosti uništi tradicionalni sistem vrijednosti u našem društvu i njegovo bilo, kako bi racionalna sudska politika sankcioniranja analiziranih krivičnih djela morala biti u značajnijoj mjeri fundirana na ciljevima generalne prevencije, e da bi se ostvarili značajniji efekti na planu sprečavanja istih.

Osim toga, valja napomenuti kako domaći zakoni poznaju i treću svrhu krivičnopravnih sankcija, koja bi se mogla označiti kao *protektivno-viktimološka svrha* krivičnopravnih sankcija, a koja se odnosi na potrebu ostvarenja zaštite i satisfakcije žrtve. Više je nego upitno u kojoj mjeri su sudovi na području Tuzlanskog kantona primjenom ovakve politike sankcioniranja predmetnih krivičnih djela doprinijeli ostvarenju spomenute svrhe.

Sve prethodno navedeno čini nešto širi osvrt na politiku izricanja prevashodno kazne zatvora i mjera upozorenja povodom procesuiranih krivičnih djela. No, kada je riječ i o politici izricanja novčane kazne, zatim mjera sigurnosti kao sankcija dominantno specijalpreventivne naravi te mjere oduzimanja protivpravno stečene imovinske koristi, dobiveni rezultati i povodom primjene ovih krivičnopravnih instrumenata izazivaju određene dileme o (ne)adekvatnosti njihove primjene. Izricanje novčanih kazni na „razini statističke greške“ te relativno ograničeni udio sudske odluka (22%) u okviru kojih je sud učiniteljima koruptivnih krivičnih djela oduzeo protupravno stečenu imovinsku korist, kod krivičnih djela čije je vršenje dominantno motivirano koristoljubljem i ostvarenjem određenih finansijskih interesa, čini se u najmanju ruku zabrinjavajućim. Sudove bi na određeni način mogle ekskulpirati pojedine činjenice, poput one da osuđeni nisu raspolagali imovinom koja je u međuvremenu potrošena pa se ista ne bi mogla oduzeti, no s obzirom da predmetno istraživanje nije bilo usmjereno ka ispitivanju ovih i sličnih činjenica i okolnosti, s tim u vezi se ne mogu izvoditi pouzdani zaključci, premda bi takvo što imalo smisla svakako dodatno istražiti.

Predmetni zaključci mogli bi se primjeniti i u pogledu prilično skromnog obima izricanja mjera sigurnosti oduzimanja predmeta te posebno zabrane vršenja poziva, djelatnosti ili funkcije, a imajući

u vidu saznanje da je u strukturi presuđenih koruptivnih krivičnih djela krivično djelo zloupotrebe službenog položaja ili ovlasti participiralo u omjeru od blizu 90%. Izricanjem date mjere sigurnosti neko-me ko je vršeći određenu funkciju neodgovornim vršenjem iste zlo-upotrijebio svoj položaj ili ovlasti, naravno pod uvjetom da su za to ispunjeni zakonski uvjeti, moglo bi se značajno reducirati faktori koji su učinitelja predmetnog krivičnog djela gurnuli u ambis ove vrste prestupništva.

Svi navedeni nalazi, zaključci i sumnje izazivaju ozbiljnu rezervu u kojoj mjeri je politika sankcioniranja učinitelja krivičnih djela korupcije koju su u posmatranom periodu kreirali sudovi na području Tuzlanskog kantona bila racionalno fundirana, adekvatna i svrsis-hodna te u kojoj mjeri je takvom politikom bilo moguće ostvariti jed-nu od temeljnih funkcija krivičnog prava – funkciju zaštite temeljnih prava, interesa ili vrijednosti, kao što je vrijednost savjesnog i odgo-vornog vršenja dužnosti i službi od strane lica kojima su takve dužno-sti i službe povjerene.

LITERATURA

KNJIGE I MONOGRAFIJE

- Analiza procesuiranja koruptivnih krivičnih djela u Bosni i Hercegovini kroz prikaz odabranih sudskih odluka*, USAID-ov Projekat pravosuđa u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2017.;
- Bačić, F. (1998.), *Kazneno pravo – opći dio*, peto prerađeno i dopunjeno izdanje, Informator, Zagreb,
- Božić, V., Kesić, T., *Kaznenopravni odgovor na korupciju uz prijedloge de lege ferenda* u: Đorđević, Đ., *Evropske integracije: pravda, sloboda i bezbednost*, Kriminalističko-policijska akademija – Fondacija „Hans Zajdel“, Tara-Beograd, 2016.;
- Božović, M. et al. (2017.), *Procesuiranje predmeta korupcije i terorizma pred Sudom Bosne i Hercegovine*, Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo;
- Bureš, R. et al. (2014.), *Najbolje prakse u otkrivanju i sankcionisanju ko-rupcije*, Transparency International Bosne i Hercegovine;
- Čirić, J. et al. (2015.), *Analiza rizika u istraživanju i procesuiranju korupci-je*, Savet Evrope, Beograd;

- Derenčinović D. (2001.), *Mit(o) korupciji*, Publisher Nocci, Zagreb;
- Grozdanić, V., Martinović, I., *Corruption as a Metaphor for Societies in Transition?* in: Šelih, A., Završnik, A., (ed.), *Crime and Transition in Central and Eastern Europe*, Springer, 2012.;
- Jovašević, D. (2009.), *Krivična dela korupcije*, Službeni glasnik, Beograd;
- Maljević, A., Vujović, S., *Analysis of the Criminal Justice System's Response to Corruption (Bosnia and Herzegovina)*, Criminal Policy Research Centre, Sarajevo, 2017.;
- Mujanović, E. (2013.), *Procesuiranje korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini (2011-2012)*, Transparency International Bosne i Hercegovine;
- Procjena potreba pravosuđa u procesuiranju korupcije kroz praćenje rada na krivičnim predmetima*, Misija OSCE u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2018.;
- Teofilović, N., Jelačić, M. (2006.), „Sprečavanje, otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela korupcije i pranja novca“, Policijska akademija, Beograd;
- Sijerčić-Čolić, H. et al. (2013.), *Stanje i kretanje kriminaliteta u Bosni i Hercegovini u periodu od 2003. do 2012. godine*, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, Sarajevo;
- Zelenika, R. (2000.), *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*, Ekonomski fakultet Rijeka, Rijeka.

ČLANCI

- Bačić F., „Korupcija i antikorupcijsko kazneno pravo“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 7, broj 2/2000;
- Bedi D., „Koruptivna kaznena djela u javnom i privatno sektoru u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na područje Primorsko – goranske županije – studije slučaja“, Policija i sigurnost (Zagreb), vol. 24, br. 1/2015;
- Božić, V., Nikač, Ž., „Borba protiv korupcije na području regije s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju“, Međunarodni naučni skup „Usaglašavanje pravne regulative sa pravnim tekovinama (Acquis Communautaire) EU – stanje u BiH i iskustva drugih“, Istraživački centar, Banja Luka, 2017.;

- Datzer D., Vujović, S., „Kaznena politika za korupcijska kaznena djela na području kantona Sarajevo“, Kriminologija i socijalna integracija, Zagreb, vol. 21, br. 2/2013;
- Datzer, D., „Metodologijski izazovi u istraživanju i mjerenju korupcije“, Kriminalističke teme (Sarajevo), br. 1-2/2013;
- Derenčinović D., „Kazneno djelo davanja mita u hrvatskom i usporednom kaznenom zakonodavstvu i sudskoj praksi-kritička analiza dijelova inkriminacije i nekoliko prijedloga de lege ferenda“, Hrvatska pravna revija, Zagreb, br. 3/2001;
- Deretić, N., „Različiti oblici korupcije u pravnoj historiji“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu, vol. 46, br. 1/2012;
- Gurda, V., Tulumović, M., *Imovinskopravni zahtjev oštećenog u zakonodavstvu i sudskoj praksi u Federaciji Bosne i Hercegovine*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Tuzli, br. 2/2016;
- Jaramaz Rakušić, I., „Sudska korupcija u republikanskom Rimu: problem i rješenja“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 21, br. 1/2014;
- Jelačić, M. (1996.), „Korupcija, društveno-pravni aspekti i metodi suprotstavljanja“, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, Beograd, 1996.;
- Kralj, T., Dragičević Prtenjača, M., „Korupcijska kaznena djela protiv službene dužnosti - s analizom prijedloga njihovih izmjena“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 17, br. 2/2010;
- Kregar, J., „Pojava korupcije“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 4, br. 1/1997.

ZAKONSKI TEKSTOVI

- Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, („Službeni glasnik BiH“ broj 103/09);
- Zakon o zaštiti osoba koje prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik BiH“ broj 100/13);
- Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik BiH“ broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08, 18/12, 87/13, 41/16);
- Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju, („Službeni glasnik RS“ broj 62/17);

- Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine,* („Službene novine Federacije BiH“ broj 70/08);
- Zakon o sprječavanju sukobu interesa u organima vlasti Republike Srpske,* („Službeni glasnik RS“ broj 73/08);
- Zakon o sukobu interesa u institucijama Brčko distrikta Bosne i Hercegovine,* („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“ broj 43/08 i 47/08);
- Zakon o suzbijanju korupcije i organizovanog kriminala u Federaciji Bosne i Hercegovine*(„Službene novine Federacije BiH“ broj 59/14);
- Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala*(„Službeni glasnik RS“ broj 39/16);
- Krivični zakon Bosne i Hercegovine,* („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 46/16 i 75/17);
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine,*(„Službene novine Federacije BiH“ broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04,18/05, 42/10, 42/11 i 76/14);
- Krivični zakon Republike Srpske,*(“Službeni glasnik RS” broj 64/17);
- Krivični zakon Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,*(“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj 10/03, 45/04, 06/05, 21/10 i 9/13);
- Zakona o krivičnom postupku,*(„Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13);
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine,*(„Službene novine Federacije BiH“ broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 09/09, 12/10, 8/13 i 59/14);
- Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske,* (“Službeni glasnik RS” broj 53/12 i 91/17);
- Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine,* (“Službeni glasnik Brčko distrikta BiH” broj 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07, 2/08, 17/09 i 9/13).

THE PROSECUTION OF CORRUPTION CRIMINAL OFFENSES BEFORE COMPETENT COURTS IN THE TUZLA CANTON

Vedad Gurda, associate professor

Law Faculty of University of Tuzla

Alma Mujčinović

Judge of the Municipal Court in Tuzla and

PhD Student at the Faculty of Law, University of Tuzla

SUMMARY

The main objective of this document was to research and describe the main characteristics of prosecuting criminal acts of corruption at the competent courts on the territory of Tuzla Canton, Bosnia and Herzegovina. The motives for conducting this research relate to the perception among the general public of high prevalence of corruption in our country and thus in our Canton as well, which is the most populated Canton in the Federation of Bosnia and Herzegovina, while the issue of prosecution of such criminal acts on the territory of this Canton is scientifically unexplored. The authors have analyzed 89 cases (with 138 defendants) which, in the period from 2001. to 2017., have been brought before the competent municipal courts on the territory of this Canton and the Cantonal Court in Tuzla. The research determined that 65% of the defendants have been found guilty for crimes they have been accused of, the most common crime being abuse of official position or power. Approximately half of the guilty verdicts was made following main court trial, while the others were made by implementing some other processing forms of summary proceedings. The cases were predominantly against natural persons of the male gender, without prior convictions, a considerable proportion of which had at least a university level education (60%), in most cases employed, whereby the majority has stated that they are of medium financial standing. In only 15 cases the courts have ruled to confiscate the unlawfully acquired against from the perpetrators,

whereby the lowest confiscated gains from a natural person was in the amount of 100 KM, and the highest in the amount of 1,525,711.21 KM. In only 12 cases the courts have awarded damages to the plaintiffs in criminal proceedings, while in all other cases they were referred to the option of initiating civil proceedings for this purpose. 68% of the guilty persons were sentenced to probation, 31% were given prison sentences, while 1% were given monetary sentence. Of those which were given prison sentences, 50% were given a prison term of up to six months, 22% a prison term between six months and one year, 25% between one- and four-year terms, and 3% more than four years. All this implies a conclusion that the courts on the territory of the Tuzla Canton have a very lenient policy of penalizing perpetrators of criminal acts of corruption, which the authors of the document strongly criticize, and express strong doubts that such penal policy could achieve a meaningful result with respect to fighting corruption and attaining the protective function of criminal law.

Key words: corruption criminal offenses, sanctioning policy, the purpose of sanctioning